

ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการจัดทำบัญชีของสำนักงานบัญชีในจังหวัดเชียงใหม่

Factors Affecting Accounting Fee Determination of Accounting Firms in
Chiang Mai Province

ทิพย์พงศ์ อีร์ปดี*

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมวิชาชีพบัญชีของสำนักงานบัญชีในจังหวัดเชียงใหม่ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากสำนักงานบัญชีที่ประกอบกิจการอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ ในปี 2561 จำนวน 121 ราย ด้วยวิธีการเก็บแบบสอบถาม การศึกษาครั้งนี้พิจารณาจากปัจจัยโดยแบ่งปัจจัยออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านกิจการ ปัจจัยด้านข้อมูลในงบการเงิน ปัจจัยด้านการปฏิบัติงาน และปัจจัยด้านอื่น ๆ

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในระดับมากกับปัจจัยทั้ง 4 ด้าน โดยปัจจัยด้านกิจการให้ความสำคัญกับระบบบัญชีและการควบคุมภายใน เป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด ปัจจัยทางด้านข้อมูลทางการเงินให้ความสำคัญในเรื่องยอดรายได้เป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด ปัจจัยด้านการปฏิบัติงานให้ความสำคัญกับปริมาณเอกสารและความซับซ้อนของรายการทางบัญชีเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด และปัจจัยด้านอื่น ๆ ให้ความสำคัญในเรื่องค่าธรรมเนียมของผู้ทำบัญชีหรือสำนักงานรายบัญชีอื่นและความเป็นลูกค้าที่ใช้บริการด้านอื่นอยู่แล้วนอกเหนือจากการทำบัญชีเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด

เมื่อจำแนกตามประเภทการจัดตั้งสำนักงานบัญชี พบว่าการสำนักงานที่จัดตั้งแบบ บุคคลธรรมดา ห้างหุ้นส่วนสามัญ ห้างหุ้นส่วนจำกัด และบริษัทจำกัด สำนักงานบัญชีทุกรูปแบบการจัดตั้งให้ความสำคัญในระดับมากกับปัจจัยทั้ง 4 ด้าน โดยปัจจัยด้านกิจการให้ความสำคัญในเรื่องระบบบัญชีและการควบคุมภายในมากที่สุด ปัจจัยด้านข้อมูลทางการเงินให้ความสำคัญยอดรายได้มากที่สุด ปัจจัยด้านการปฏิบัติงานให้ความสำคัญในเรื่องปริมาณเอกสารและความซับซ้อนของรายการทางบัญชี และปัจจัยด้านอื่นให้ความสำคัญในเรื่องค่าธรรมเนียมของผู้ทำบัญชีหรือสำนักงานรายบัญชีอื่นและความเป็นลูกค้าที่ใช้บริการด้านอื่นอยู่แล้วนอกเหนือจากการทำบัญชีเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด ซึ่งผลการศึกษาจากแบบสอบถามที่จำแนกตามประสบการณ์ด้านบัญชี ทั้งประสบการณ์ต่ำกว่า 3 ปี 3-5 ปี 6-10 ปี และมากกว่า 10 ปีก็ให้ความสำคัญในระดับมากกับปัจจัยทั้ง 4 ด้าน โดยปัจจัยด้านกิจการให้ความสำคัญในเรื่องระบบบัญชีและการควบคุมภายในมากที่สุด ปัจจัยด้านข้อมูลทางการเงินให้ความสำคัญยอดรายได้มากที่สุด ปัจจัยด้านการปฏิบัติงานให้ความสำคัญในเรื่องปริมาณเอกสารและความซับซ้อนของรายการทางบัญชี และปัจจัยด้านอื่นให้ความสำคัญในเรื่องค่าธรรมเนียมของผู้ทำบัญชีหรือสำนักงานรายบัญชีอื่นและความเป็นลูกค้าที่ใช้บริการด้านอื่นอยู่แล้วนอกเหนือจากการทำบัญชีเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดเช่นเดียวกัน

ABSTRACT

This study aimed at investigating factors affecting accounting profession fee determination of the accounting firms in Chiang Mai. By using questionnaires, data were collected from 121 active accounting firms in Chiang Mai in year B.E. 2561. This study was based upon the consideration on four following factors: business, financial statement data, performance, and other factors.

* นักศึกษาหลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

The findings demonstrated that respondents paid high level of concern to all four factors. In business factor, the highest concerns were given to accounting system and internal control. In financial statement data, the highest concern was given to the total income. In performance factor, the highest concerns were given to document quantity and complexity of accounting transactions. In other factor, the highest concerns were given to accounting fees as proposed by other accountants or accounting firms and to be clients to other services rather than accounting service.

When classifying the accounting firms according to its registering types of establishment, the accounting firms registering as natural person, partnership, limited partnership, and company limited paid high level of concern to all four factors. In business factor, the highest concerns were given to accounting system and internal control. In financial statement data, the highest concern was given to the total income. In performance factor, the highest concerns were given to document quantity and complexity of accounting transactions. In other factor, the highest concerns were given to accounting fees as proposed by other accountants or accounting firms and to be clients to other services rather than accounting service. These results were also similarly demonstrated when classifying the accounting firms according to its length of experiences in working on accountings. Those accounting firms with less than 3 years of experience, 3-5 years of experience, 6-10 years of experience and over 10 years of experience paid high level of concern to all four factors. In business factor, the highest concerns were given to accounting system and internal control. In financial statement data, the highest concern was given to the total income. In performance factor, the highest concerns were given to document quantity and complexity of accounting transactions. In other factor, the highest concerns were given to accounting fees as proposed by other accountants or accounting firms and to be clients to other services rather than accounting service.

บทนำ

ในปัจจุบันวิชาชีพบัญชีเป็นวิชาชีพที่เข้ามามีบทบาทและความสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านการบริหารและการดำเนินงาน รวมไปถึงการใช้ระบบบัญชีและวิธีการจัดทำบัญชีที่มีความหลากหลายและความซับซ้อนมากขึ้น ดังนั้นกิจการจะต้องใช้ผู้ที่มีความรู้ทางด้านบัญชีเข้ามาช่วยในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้การประกอบธุรกิจไม่ว่าจะเป็นธุรกิจขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ หรือไม่ว่าจะเป็นการดำเนินธุรกิจในรูปแบบของบริษัท ห้างหุ้นส่วนหรือบุคคลธรรมดา ล้วนมีความจำเป็นจะต้องมีการจัดทำบัญชีนอกจากนั้นประเทศไทยได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2543 เพื่อให้การจัดทำบัญชีเป็นไปตามมาตรฐานเดียวกัน มีการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีและผู้ทำบัญชีไว้อย่างชัดเจน ตลอดจนการกำหนดคุณสมบัติผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีและผู้ทำบัญชี เมื่อได้มีการกำหนดการบัญชีขึ้นเป็นกฎหมายผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจึงจำเป็นต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติที่กำหนดขึ้น อย่างไรก็ตามสภาวิชาชีพได้มีการกำหนดเรื่องของอัตราค่าบริการจัดทำบัญชีจึงทำให้ไม่มีมาตรฐานที่แน่นอนที่จะวัดความเหมาะสมได้ซึ่งทำให้ค่าธรรมเนียมการทำบัญชีอาจถูกกำหนดจากความพึงพอใจระหว่างผู้ทำบัญชีและผู้ประกอบการ หรือกำหนดจากกลไกตลาดมากกว่าที่

จะพิจารณาจากความรับผิดชอบของผู้ทำบัญชีตั้งนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการทำบัญชีของสำนักงานบัญชีในจังหวัดเชียงใหม่

แนวคิดและทฤษฎี

(กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์, 2556) พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 10 สิงหาคม 2543 ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้มีการกำหนดแบ่งแยกหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคคลที่เกี่ยวข้องในการจัดทำบัญชีของธุรกิจไว้ 2 ฝ่าย คือ ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีกับผู้ทำบัญชี เพื่อให้บุคคลทั้ง 2 ฝ่าย ได้มีหน้าที่และความรับผิดชอบที่ช่วยทำให้การจัดทำบัญชีของธุรกิจถูกต้อง ส่งผลให้ข้อมูลในงบการเงินเชื่อถือได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจได้

ราไฟ นรเศรษฐ์ศรีสุข (2547) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ใช้ในการกำหนดค่าบริการในการจัดทำบัญชีของสำนักงานบัญชีในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้แจกแบบสอบถามไปยังนิติบุคคลที่ใช้บริการในการจัดทำบัญชีจำนวน 60 แห่งและสำนักงานบัญชีจำนวน 6 แห่งในเขตกรุงเทพมหานคร แล้วนำผลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ทางด้านสถิติแบบถดถอยเชิงเส้นตรงแบบหลายตัวแปร ผลที่ได้จากการศึกษาพบว่าค่าบริการในการทำบัญชีที่สำนักงานบัญชีกำหนดขึ้นนั้นมีความสัมพันธ์กับปัจจัยทั้ง 4 ตัวแปร โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับค่าบริการในการจัดทำบัญชีมากที่สุดได้แก่ จำนวนชั่วโมงที่ใช้ในการจัดทำบัญชี ซึ่งเป็นปัจจัยที่วัดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในการจัดทำบัญชี รองลงมาคือ รายได้ของธุรกิจ ปริมาณเอกสารที่ใช้ในการจัดทำ ประเภทของธุรกิจที่ใช้บริการซึ่งเป็นปัจจัยที่ใช้วัดความยากง่ายในการจัดทำบัญชี และจำนวนพนักงานบัญชีซึ่งถือเป็นปัจจัยภายในของสำนักงานบัญชี ซึ่งถือเป็นปัจจัยที่ใช้วัดความมีชื่อเสียงของสำนักงานบัญชีที่ให้บริการนั้นและสามารถแสดงให้เห็นถึงต้นทุนในการให้บริการของสำนักงานบัญชีได้อีกทางหนึ่งด้วย

กัลย์สุตา ศิริเลิศตระกูล (2552) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในเขตภาคเหนือ โดยได้ทำการศึกษาด้วยการแจกแบบสอบถามผู้สอบบัญชีภาษีอากรในเขตภาคเหนือที่มีสิทธิลงลายมือชื่อและปฏิบัติงานตรวจสอบและรับรองบัญชีในระหว่างปี พ.ศ. 2550-2551 ประกอบด้วย 15 จังหวัด มีจำนวนผู้ตอบกลับจำนวน 87 คนจากจำนวน 97 คน นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์สถิติค่าความถี่ ร้อยละและค่าเฉลี่ย ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่ส่งต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในเขตภาคเหนือ ประกอบด้วย 4 ปัจจัยได้แก่ ปัจจัยด้านกิจการซึ่งส่วนที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญมากที่สุดคือประเภทและลักษณะของกิจการโดยให้ความสำคัญในเรื่องประเภทของกิจการการโดยแบ่งเป็นกิจการพาณิชย์กรรม ธุรกิจอุตสาหกรรมและธุรกิจบริการ ปัจจัยด้านข้อมูลในงบการเงินผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในเรื่องเกี่ยวกับยอดสินทรัพย์รวมในงบดุล ยอดหนี้สินในงบดุล ทุนจดทะเบียน ยอดกำไร(ขาดทุน)สะสมยอดรายได้รวมและยอดค่าใช้จ่ายรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านการปฏิบัติงานให้ความสำคัญในเรื่องของปริมาณเอกสารและความซับซ้อนของรายงานทางบัญชี การประเมินความเสี่ยงในการตรวจสอบบัญชี ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ปริมาณของการจัดทำแนวทางการตรวจสอบและกระดาษทำการ ค่าใช้จ่ายในการเดินทางและลูกค้าต้องการให้มีการเพิ่มปริมาณการตรวจสอบนอกเหนือจากปริมาณที่จำเป็นในระดับมาก ปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญคือ ความมีชื่อเสียงของผู้สอบบัญชีภาษีอากรหรือสำนักงานสอบบัญชีภาษีอากรเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในเขตภาคเหนือ และปัญหาที่พบจากการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่พบมากที่สุดคือรายได้ค่าธรรมเนียมสอบบัญชีไม่คุ้มครองความเสี่ยงในการตรวจสอบ

Besacier และ Schatt (2007) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในฝรั่งเศส โดยทำการจัดเก็บข้อมูลเพื่อวัดค่าตัวแปรจากงบการเงิน ประจำปี 2002 จำนวน

127 บริษัทไม่รวมถึงธุรกิจในกลุ่มการเงินวิเคราะห์โดยสถิติเชิงอนุมานด้วยการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณโดยตั้งสมมุติฐานว่าขนาดของกิจการของลูกค้าส่งผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี เนื่องมาจากขนาดของกิจการส่งผลต่อปริมาณรายการค้า และความเสี่ยงมีผลต่อค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชี โดยแบ่งความเสี่ยงออกเป็นความเสี่ยงที่เกิดจากปัจจัยภายนอกและความเสี่ยงที่อาจเกิดจากการปฏิบัติงานตรวจสอบ ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านขนาดของกิจการลูกค้า ประเภทอุตสาหกรรม อัตราการเติบโตของกิจการ สินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องสูงและสถานการณ์การเงินของกิจการมีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลของสำนักงานบัญชีในจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 121 ราย ซึ่งประกอบด้วย สำนักงานที่จัดตั้งแบบบุคคลธรรมดา จำนวน 39 ราย สำนักงานที่จัดตั้งแบบห้างหุ้นส่วนสามัญ จำนวน 22 ราย สำนักงานที่จัดตั้งแบบห้างหุ้นส่วนจำกัด 20 ราย และสำนักงานที่จัดตั้งแบบบริษัทจำกัด 40 ราย ผลจากการแจกแบบสอบถามได้รับการตอบกลับจำนวนทั้งสิ้น 91 ราย การวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากแบบสอบถามจะนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Description Statistics) ประกอบด้วย ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และการแจกแจงแบบตารางไขว้ (CrossTabs) ในการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 4 ส่วนดังนี้ ข้อมูลส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปในการจัดทำบัญชี และส่วนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะทั้ง 3 ส่วนข้างต้นได้วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) การแจกแจงแบบตารางไขว้ (CrossTabs) ส่วนข้อมูลส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการพิจารณากำหนดค่าธรรมเนียมการจัดทำบัญชี ใช้การวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert Scale)

การอภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการจัดทำบัญชีของสำนักงานบัญชีในจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งปัจจัยดังกล่าวแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านกิจการ ปัจจัยด้านข้อมูลในงบการเงิน ปัจจัยด้านการปฏิบัติงาน และปัจจัยด้านอื่น ๆ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญอย่างมากกับปัจจัยด้านกิจการ โดยให้ความสำคัญกับระบบบัญชีและการควบคุมภายใน ปัจจัยทางด้านข้อมูลทางการเงินให้ความสำคัญในเรื่องยอดรายได้ ปัจจัยด้านการปฏิบัติงานให้ความสำคัญกับปริมาณเอกสารและความซับซ้อนของรายการทางบัญชี และปัจจัยด้านอื่น ๆ ให้ความสำคัญมาในเรื่องค่าธรรมเนียมของผู้ทำบัญชีหรือสำนักงานรายบัญชีอื่นและความเป็นลูกค้าที่ใช้บริการด้านอื่นอยู่แล้วนอกเหนือจากการทำบัญชี

ในการศึกษาของ ร้าไพ นรเศรษฐ์ศรีสุข (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ใช้ในการกำหนดค่าบริการในการจัดทำบัญชีของสำนักงานบัญชีในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งกำหนดปัจจัยในการศึกษาไว้ 4 ด้าน ได้แก่ความยากง่ายในการจัดทำบัญชี ปริมาณเอกสารที่ใช้ในการจัดทำบัญชี ความเสี่ยงในการรับจัดทำบัญชี และชื่อเสียงของสำนักงานบัญชีที่ให้บริการพบว่าทั้ง 4 ปัจจัยมีความสำคัญต่อการกำหนดค่าบริการในการจัดทำบัญชีของสำนักงานบัญชีในเขตกรุงเทพมหานคร จึงสอดคล้องกับผลการศึกษาของร้าไพ นรเศรษฐ์ศรีสุขในปัจจัยปริมาณเอกสารที่ใช้ในการจัดทำบัญชีและความเสี่ยงในการรับจัดทำบัญชี

อีกทั้งการศึกษาของกัลย์สุตา ศิริเลิศตระกูล (2552) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในเขตภาคเหนือ ซึ่งกำหนดปัจจัยในการศึกษา 4 ปัจจัย ได้แก่ปัจจัยด้านกิจการ ปัจจัยด้านข้อมูลในงบการเงิน ปัจจัยด้านการปฏิบัติงานและปัจจัยด้านอื่นๆ พบว่าผู้สอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านกิจการ และปัจจัยด้านการปฏิบัติงานในระดับมาก ส่วนปัจจัยด้านข้อมูลในงบการเงินและปัจจัยด้านอื่นๆ ผู้สอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญระดับปานกลาง ซึ่งแตกต่างกับการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการจัดทำบัญชีของสำนักงานบัญชีในจังหวัดเชียงใหม่ที่ให้ความสำคัญในระดับมากในทุกปัจจัย

ข้อเสนอแนะ

ผู้ศึกษาเห็นว่าวิชาชีพบัญชีถือเป็นวิชาชีพที่ต้องอาศัยความรู้ความสามารถเฉพาะทางและการศึกษามาโดยตรง ทำให้สายงานบัญชีจะต้องอาศัยความรู้และประสบการณ์ของผู้จัดทำบัญชี ดังนั้น ในการกำหนดค่าธรรมเนียมการจัดทำบัญชีควรพิจารณาจากองค์ประกอบของกิจการที่จะจัดทำบัญชี รวมถึงความรู้ ความสามารถของผู้ทำบัญชีแต่ละบุคคลหรือแต่ละองค์กร เพื่อให้ค่าธรรมเนียมการจัดทำบัญชีครอบคลุมและเหมาะสมกับคุณภาพงานบัญชีที่ลูกค้าจะได้รับไป อีกทั้งการศึกษาคั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสภาวิชาชีพบัญชีฯ โดยผลการศึกษาดังกล่าวจะเป็นข้อมูลประกอบให้สภาวิชาชีพบัญชีฯ สามารถกำหนดแนวทางในการกำหนดค่าธรรมเนียมการจัดทำบัญชีให้มีหลักเกณฑ์และมีทิศทางไปในทางเดียวกันด้วย

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาครั้งต่อไปอาจแยกวิเคราะห์ออกเป็นกลุ่ม เช่น สำนักงานบัญชีขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรในแต่ละกลุ่ม เนื่องจากการศึกษาคั้งนี้นำข้อมูลของสำนักงานบัญชีมาศึกษาารวมกัน ผลที่ได้ อาจมีความคลาดเคลื่อน เนื่องจากความแตกต่างของขนาดสำนักงานบัญชี
2. ในการศึกษาครั้งต่อไปอาจเพิ่มจำนวนกลุ่มเป้าหมายออกไปเป็นสำนักงานบัญชีในพื้นที่อื่นหรือเพิ่มปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมในการทำบัญชี เพื่อที่จะได้ข้อมูลมากขึ้นและสามารถวิเคราะห์ให้ได้ผลที่มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. (2556). *พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543*. สืบค้นจาก http://www.dbd.go.th/ewt_news.php?nid=1078
- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. (2561). *รายชื่อสำนักงานบริการรับทำบัญชีจังหวัดเชียงใหม่*. สืบค้นจาก http://www.dbd.go.th/download/account_file/account_office/14.pdf
- กัลย์สุตา ศิริเลิศตระกูล. (2552). *ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในเขตภาคเหนือ* (การค้นคว้าแบบอิสระ บัณฑิตมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- รำไพ นรเศรษฐ์ศรีสุข. (2547). *ปัจจัยที่ใช้ในการกำหนดค่าบริการในการจัดทำบัญชีของสำนักงานบัญชีในเขตกรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- Besacier, G. N., & Schatt, A. (2007). Determinants of Audit Fees for French quoted Firms. *Managerial Auditing Journal*, (22), 139-160.